

30 november 2023

ACCOUNTANTSVERSLAG 2022

Gemeente Twenterand

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van gemeente Twenterand
T.a.v. de heer R. Ros
Postbus 67
6770 AB VRIEZENVEEN

Enschede, 30 november 2023

Kenmerk: 1053139/MZ/IB/BN/dk/…

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand (hierna ook te noemen ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2022. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder en de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van gemeente Twenterand bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hebben ons accountantsverslag aangevuld met bevindingen naar aanleiding van een constatering van een vermoeden van fraude bij de afwikkeling van onze controle 2022. In paragraaf 1.2 gaan wij hier uitgebreid op in. Dit vermoeden van fraude is ook de reden voor het feit dat de afwikkeling van onze controle langer heeft geduurd dan vooraf verwacht.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant gemeente Twenterand

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD EN TOELICHTING VERMOEDEN VAN FRAUDE

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard & toelichting vermoeden van fraude

1.1 Dashboard accountantscontrole
1.2 Toelichting vermoeden van fraude

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening voor getrouwheid en een verklaring met beperking op het gebied van rechtmatigheid.
- Wij hebben een toelichtende paragraaf opgenomen in verband met een vermoeden van fraude. In de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarrekening heeft gemeente Twenterand een toelichting opgenomen.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 1.082.000 respectievelijk € 3.266.000.
- Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- De WNT is nageleefd.
- Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.

AANDACHTSPUNTEN VOOR 2023

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2022 willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor 2023 benoemen:

1. Invoering rechtmatigheidsverantwoording.
2. Aanbestedingsrechtmatigheid.
3. Herziening Gemeentelijk Rioleringsplan.
4. Aandacht voor geplande reorganisatie.
5. Notitie reserves en voorzieningen.
6. Toelichting meerjarige contracten jaarrekening.

Daarnaast willen wij, vanwege het toenemende belang van digitalisering, het komend jaar een volwassenheidsscan uitvoeren naar de digitale bestuurskracht van gemeente Twenterand.

RESULTAAT 2022

(x €1.000)	2022	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	12.652	-/- 3.337
Mutatie reserves	-/- 2.185	3.337
Resultaat	10.467	0

Per programma wordt in de financiële toelichting een verklaring gegeven van de afwijkingen van het saldo in de jaarrekening 2022 ten opzichte van de begroting na wijzigingen. Bij alle programma's is sprake van een voordelig saldo, met name door incidentele meevallers.

In algemene zin zien we dat het resultaat dit jaar sterker afwijkt van de begroting. Dat wordt met name veroorzaakt door extra taken die gemeente Twenterand onverwacht heeft uitgevoerd waarvoor ook aanvullende middelen zijn ontvangen.

ONTWIKKELING GREX / SOCIAAL DOMEIN / OVERIG

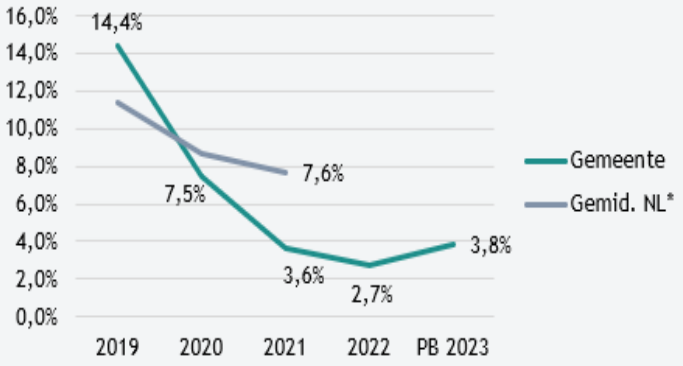
- De rechtmatigheidsverantwoording door het college is voor het boekjaar 2023 van toepassing.
- Naar aanleiding van een uitspraak en verduidelijking hierop van de Commissie BBV is dit jaar een voorziening gevormd voor verlofsparen ter hoogte van € 902.000.
- Het jaar 2022 kenmerkt zich voor gemeenten in Nederland door de onzekerheden die spelen op het gebied van vluchtelingenopvang, leefgeld en energietoeslag. Maar ook een krapte op de arbeidsmarkt waarmee gemeenten worstelen.
- De boekwaarde van de grondexploitatie is van € 4,0 miljoen afgenomen naar € 3,1 miljoen.
- Onzekerheid sociaal domein: WMO betreft € 252.000, Jeugd bedraagt € 487.000 en PGB € 112.000.
- Vroomshoop Oost herziening afspraak met VOF in ontwikkeling.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- Wij hebben controleverschillen met betrekking tot getrouwheid geconstateerd welke door de gemeente zijn gecorrigeerd. De rechtmatigheidsfout ad € 893.000 ziet toe op EU-aanbestedingsrechtmatigheid.
- De paragrafen controleaanpak frauderisico's en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn opgenomen in de controleverklaring.
- Wij hebben een vermoeden van fraude geconstateerd waar wij in onze verklaring over rapporteren.
- De gemeente heeft aanbevelingen met betrekking tot subsidies opgevolgd. Het verkrijgen van informatie van een grote subsidieontvanger verloopt moeizaam.
- Product riool laat ook in 2022 een overschot zien.
- Aanvullende controles uitgevoerd op uitgaven Larcom & Ontplooj.
- Onzekerheid opgenomen inzake investeringen MVA - aandachtspunt opstellen beheersplannen.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN

RATIO GRONDEXPLOITATIE

1.2 Toelichting vermoeden van fraude

Vermoeden van fraude tijdens afronding van controle 2022 geconstateerd.

Zoals ook uit het jaarverslag 2022 van gemeente Twenterand blijkt is bij de afronding van de jaarrekeningcontrole 2022 een vermoeden van fraude geconstateerd. Wij hebben gemeente Twenterand kort na onze eerste bevinding geïnformeerd en gemeente Twenterand heeft vervolgens een intern onderzoek ingesteld en het fraudeprotocol in werking gesteld. Gemeente Twenterand heeft daarop een onafhankelijk extern bureau ingeschakeld om het vermoeden van fraude nader te onderzoeken.

De uitkomsten van het onderzoek van het extern bureau waren voor gemeente Twenterand en BDO niet toereikend om te komen tot afronding van de jaarrekeningcontrole 2022. Daarop is in overleg tussen gemeente Twenterand en BDO besloten aanvullend onderzoek uit te laten voeren door BDO Forensics. Dit onderzoek is op het moment van afronding van de jaarrekeningcontrole 2022 nog niet afgerond.

Doordat eind oktober 2023 duidelijk werd dat afronding van het aanvullend onderzoek door BDO Forensics voor de toezichthouders niet tijdig afgerond kon worden is door ons geconcludeerd dat uitstel van ons oordeel bij de jaarrekening 2022 niet langer gerechtvaardigd is. Conform onze controlestandaarden heeft gemeente Twenterand alle medewerking verleend. Binnen een redelijke termijn voor de toezichthouders is bovendien het verkrijgen van aanvullende controle-informatie over het vermoeden van fraude niet mogelijk.

Wij hebben samen met gemeente Twenterand onderzocht of en zo ja op welke wijze de controle voor 2022 afgerond kon worden. Daarbij hebben wij ook de ministeries betrokken in verband met de formele verplichtingen van gemeente Twenterand richting haar toezichthouders.

Wij hebben geconcludeerd dat de impact van de fraude niet van diepgaande invloed is en hebben ons oordeel hierop daarom niet aangepast. Wel hebben wij een toelichtende paragraaf opgenomen in onze controleverklaring waarin wij verwijzen naar de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering, de jaarrekening en de SiSa-bijlage omtrent het vermoeden van fraude en de status van het onderzoek.

Aanvullend bestaat in 2022 voor het eerst de verplichting in de controleverklaring uitgebreid te rapporteren over fraude en frauderisico's in een separate paragraaf. Wij hebben het frauderisico waar het vermoeden van fraude op toeziet en onze controlewerkzaamheden inzake dit vermoeden van fraude nader toegelicht, naast het toelichten van de overige aanwezige frauderisico's. Zie hiervoor paragraaf 4.1.

Als gevolg van het geïdentificeerde vermoeden van fraude hebben wij in aanvulling op onze managementletter een bevinding met betrekking tot de interne beheersing van Civision. Eén medewerker had superuserrechten in de database, waardoor primaire functiescheiding niet gewaarborgd kon worden. Naar aanleiding van deze bevinding hebben wij onze risico-inschatting herzien en hiervoor een significant risico opgenomen (zie paragraaf 4.1). Het management heeft, nadat het vermoeden van fraude geïdentificeerd was, de superuserrechten ingetrokken.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Het proces van de jaarrekeningcontrole
2.2 De jaarrekening is getrouw
2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening
2.4 Aandachtspunten voor 2023

2.1 Het proces van de jaarrekeningcontrole

Intern proces voor de jaarafsluiting

Naar aanleiding van de jaarafsluiting 2021 en de signalen vanuit onze interimcontrole 2022 hebben wij extra aandacht besteed aan het proces voor de jaarafsluiting 2022. Begin 2023 hebben wij ook een sessie bijgewoond met medewerkers van gemeente Twenterand die is georganiseerd om de verantwoordelijkheid en het bewustzijn van de betrokken medewerkers te vergroten. Daarnaast zijn de verantwoordelijkheden bij gemeente Twenterand opnieuw duidelijk afgestemd en daarmee was voor ons ook beter inzichtelijk wie voor welk onderdeel contactpersoon was voor onze vragen.

Voor specifieke dossiers heeft ook vooraf afstemming plaatsgevonden tussen gemeente Twenterand en ons als accountant. Bijvoorbeeld op het gebied van de voorziening riool, de aanbestedingsrechtmatigheid en het sociaal domein. De jaarrekening is volgens de interne planning tijdig opgeleverd en wij zien ook dat er tijd is geweest om intern controles uit te voeren op de kwaliteit van de jaarrekening en de onderliggende dossiers.

Onze Controle

Wij hebben vanuit het proces van de jaarrekeningcontrole diverse observaties die wij ook met de ambtelijke organisatie hebben besproken. We hebben afgesproken om voor de start van de controle 2023 met elkaar het proces uitgebreid te evalueren en na te denken over verbeteringen in het proces voor de controle voor 2023.

Wij hebben gedurende de jaarrekeningcontrole diverse observaties gedaan welke we hebben besproken met de ambtelijke organisatie en welke we in dit verslag ook met de Raad willen delen. Diverse processen laten tekortkomingen zien waardoor verantwoording achteraf relatief veel tijd vraagt. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op de verantwoording van materiële vaste activa en het proces rondom inkopen & aanbestedingen. Daarnaast is onderbouwende documentatie bij jaarrekeningposten veelal beschrijvend van aard en in mindere mate verklarend. Onze controle is daarnaast uitgevoerd tijdens de vakantieperiode van diverse functionarissen en onze controle vraagt vanwege de relatief grote omvang van het controleteam in de korte periode van de controle veel “aandacht” van uw organisatie.

Ten slotte vragen wij aandacht voor de wijze waarop uw organisatie een goed proces voor de jaarafsluiting en jaarrekeningcontrole kan waarborgen in samenhang met de op handen zijnde reorganisatie (zie ook paragraaf 2.4).

2.2 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening 2022 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva per 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd die door gemeente Twenterand zijn gecorrigeerd. Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle tevens resterende controleverschillen geconstateerd ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Sociaal domein - PGB Jeugdzorg en Wmo		112	§4.2
Sociaal domein - Wmo ZIN		252	§4.2
Sociaal domein - Jeugdzorg ZIN		487	§4.2
Sociaal domein - PW		114	§4.2
Materiële vaste activa - Investering wegen		440	§4.6
Totaal	-	1.405	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	1.080	3.266	
Uitvoeringsmaterialiteit (70% van de materialiteit)	755		
Door gemeenteraad vastgestelde rapporteringstolerantie	100		

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid.

2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2022 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zijn de volgende controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Ongesaldeerde getrouwheidsfouten en/of onzekerheden		1.405	§2.2
Aanbestedingsrechtmatigheid	893	183	§4.4
Totaal	**893**	**1.588**	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	1.080	3.266	
Uitvoeringsmaterialiteit (70% van de materialiteit)	755		
Door gemeenteraad vastgestelde rapporteringstolerantie	100		

Wij concluderen dat de resterende controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk WEL materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een verklaring met beperking verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid.

Onze uitvoeringsmaterialiteit ligt op 70% van de materialiteit. Onze werkzaamheden voeren wij uit met deze lagere materialiteit zodat wij er zeker van zijn dat we met onze werkzaamheden een materiële fout in de verantwoording kunnen uitsluiten. Indien wij in onze evaluatie fouten betrekken die hoger liggen dan onze uitvoeringsmaterialiteit moeten wij de impact op ons oordeel hiervan nader evalueren.

Wij zijn tot de conclusie gekomen dat een oordeel met beperking passend is.

Overschrijding investeringskredieten

Overschrijding investeringskredieten

Zoals toegelicht op pagina 124 en 125 onder begrotingsrechtmatigheid is toegelicht dat vier investeringskredieten zijn overschreden voor een totaalbedrag van € 95.678. Hierin is toegelicht dat deze overschrijdingen passen binnen het beleid van gemeente Twenterand. Middels rapportage in het jaarverslag autoriseert de Raad deze overschrijdingen. Deze overschrijdingen tellen daarom niet mee voor het rechtmatigheidsoordeel.

2.4 Aandachtspunten voor 2023

Inleiding
Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording
Met ingang van boekjaar 2023 dient het college een verklaring af te geven ten aanzien van rechtmatigheid van de jaarrekening. Gemeente Twenterand heeft het afgelopen jaar zichtbaar aandacht besteed aan de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording door bijvoorbeeld zelf de rechtmatigheidsfouten al in de paragraaf bedrijfsvoering op te nemen.

Twenterand heeft concrete acties geformuleerd die in 2023 gerealiseerd dienen te worden bij de uitvoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Bij de managementletter 2023 zullen wij het proces doornemen en hier meer uitgebreid over rapporteren.

Aanscherping proces aanbestedingen nodig
In ons accountantsverslag 2021 en onze managementletter 2022 hebben wij diverse aandachtspunten benoemd rondom het proces van inkopen & aanbesteden. Conform voorgaand jaar hebben wij voor onze controle 2022 een uitgebreide spendanalyse op de inkopen van gemeente Twenterand uitgevoerd. Bij deze controle hebben wij diverse op aanmerkingen.

In het primaire proces van inkopen & aanbesteden ontbreken duidelijke waarborgen & vastleggingen. Dit zorgt ervoor dat voor inkopen niet in alle gevallen inkoopstartdocumentatie aanwezig is. Middels inkoopstartdocumentatie wordt vooraf vastgelegd welke dienst wordt ingekocht, voor welk bedrag en op welke wijze de inkoop kan c.q. moet plaats vinden.

Vervolgens is het van belang om bij het inkopen en uiteindelijk contracteren van een dienst een duidelijke raming en contractwaarde vast te leggen. Dit is van belang omdat hieraan getoetst moet worden bij een spendanalyse (achteraf) of de uitgaven passen binnen het contract en of afwijkingen gedurende de looptijd van de afgelopen dienst (nog) rechtmatig zijn. Ook dit gebeurt niet altijd

Ten slotte constateren wij dat ondanks verbeteringen in de voorbereiding van de spendanalyse door de afdeling inkoop en VIC de documentatie en controle achteraf nog moeizaam verloopt. Weliswaar is het proces eerder afgerond dan voorgaand jaar, maar gebrekkige vastlegging bij de start van het proces maakt het lastig om achteraf bij een controle een en ander goed te onderbouwen.

De combinatie van bovenstaande tekortkomingen in het proces heeft er mede toe geleid dat wij diverse onrechtmatigheden hebben geconstateerd, deze zijn reeds in paragraaf 2.2 toegelicht.

Wij hebben begrepen dat in 2023 gefaseerd inkoopstartdocumentatie wordt afgedwongen in het proces. Daarbij zijn vier fases te onderkennen waarbij inkopen tot een bedrag van €30.000 als eerste volgens het nieuwe proces moeten lopen. Daarna volgen inkopen van een hoger bedrag. Wij raden u aan om zo spoedig mogelijk het proces aan te passen en inkoopstartdocumentatie af te dwingen voor alle inkopen.

2.4 Aandachtspunten voor 2023

Herziening gemeentelijk rioleringsplan is onderhanden

Herziening gemeentelijk rioleringsplan

In ons accountantsverslag 2021 hebben wij aandacht gevraagd voor de herziening van het gemeentelijk rioleringsplan. Tijdens onze interim-controle hebben wij ook aandacht besteed aan de voorbereidingen voor deze herziening. Daarnaast hebben wij ook aandacht gevraagd voor een goede onderbouwing van de voorziening riolering in de jaarrekening 2022.

Net zoals voorgaande jaren blijkt uit de jaarrekening dat er een overschot is op het product riool. Dit is opmerkelijk omdat de kosten voor personeel en bouwmaterialen de laatste jaren juist sterk zijn gestegen. Wij hebben begrepen dat het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan dit najaar aan de Raad wordt voorgelegd. Wij geven u in overweging om deze kritisch te toetsen en daarmee te waarborgen dat de voorgestelde heffingen structureel in lijn liggen met de geraamde uitgaven.

Verouderde eigen notitie reserves en voorzieningen, advies die te actualiseren

Verouderde eigen notitie reserves en voorzieningen

Vanuit het BBV zijn in algemene zin kaders voor het vormen van reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze worden ook door gemeente Twenterand toegepast. Het is daarnaast gebruikelijk om als Raad nadere kaders te stellen over het gebruik van reserves en voorzieningen specifiek voor de eigen gemeente. Dit heeft u gedaan, echter stamt de huidige notitie uit 2013. Wij geven u daarom in overweging om in samenhang met de verbeterde financiële positie van uw gemeente om uw notitie reserves en voorzieningen te actualiseren en deze onderdeel te maken van het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole.

Aandacht voor taken, verantwoordelijkheden en verantwoordelijk-heidsurgentie bij aanstaande reorganisatie

Reorganisatie

Wij zijn tijdens onze controle geïnformeerd over een aanstaande reorganisatie binnen gemeente Twenterand. De voorgenomen organisatieverandering wordt nog nader uitgewerkt en zal naar verwachting dit najaar duidelijk zijn. Eén van de uitgangspunten die hierbij gehanteerd wordt is het verminderen van de organisatie met één managementslaag waardoor teamleiders meer verantwoordelijkheid dragen. Vanuit onze rol als accountant hebben wij gemeente Twenterand in onze managementletter aangesproken op signalen voor het gebrek aan verantwoordelijkheidsurgentie. Tijdens de jaarrekeningcontrole 2022 hebben wij ook diverse voorbeelden waarbij het nodig was vanuit ons of vanuit het management om extra informatie op te vragen en verdiepende kritische vragen te stellen c.q. controles uit te voeren. Wij geven gemeente Twenterand in overweging om in de afwegingen voor de aanstaande reorganisatie na te gaan op welke wijze de verantwoordelijkheidsurgentie verbeterd kan worden. Daarbij is het ook van belang dat de organisatie in staat is in haar nieuwe vorm adequaat sturing te geven aan taken die voor andere gemeenten worden uitgevoerd zoals de taken voor gemeente Ommen.

Nog geen beleid uitgewerkt voor toelichting meerjarige contracten in de jaarrekening

Toelichting meerjarige contracten in de jaarrekening

In art. 52 BBV is opgenomen dat in de jaarrekening “belangrijke financiële verplichtingen” dienen te worden gepresenteerd onder de ‘niet uit de balans blijkende verplichtingen’. Wat exact “belangrijke financiële verplichtingen” zijn, wordt verder niet benoemd. Bij onze controle van 2021 inzake de volledigheid van de niet uit de balans blijkende verplichtingen is gebleken dat gemeente Twenterand geen geformaliseerd beleid heeft inzake welke contracten dienen te worden toegelicht in de jaarrekening. Dit is tot op heden nog niet gerealiseerd. Wij raden aan om hiervoor een beleid te formaliseren zodat transparant is welke financiële verplichtingen dienen te worden toegelicht in de jaarrekening.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2022
3.2 Dashboard financiële positie
3.3 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2022

Resultaat 2022 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 10,5 miljoen

Het resultaat van gemeente Twenterand over het jaar 2022 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 8,5 miljoen voordelig.

In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2022	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL
Saldo van baten en lasten	12.652	-/- 3.337	15.989
Onttrekkingen reserves	4.681	6.751	-/- 2.070
Dotatie aan reserves	-/- 6.867	-/- 3.414	-/- 3.453
Resultaat	**10.467**	**0**	**10.467**

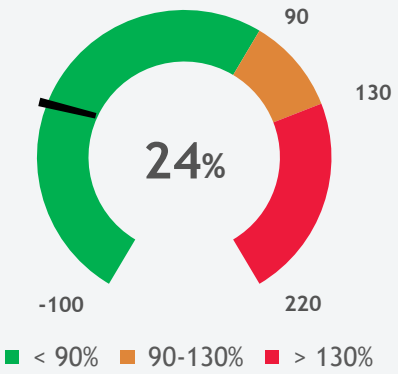
Per programma wordt in de financiële toelichting een verklaring gegeven van de afwijkingen van het saldo in de jaarrekening 2022 ten opzichte van de begroting na wijzigingen. Bij alle programma's is sprake van een voordelig saldo.

Het resultaat 2022 wijkt ongeveer 9,7% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces. Als gevolg van extra taken voor gemeente Twenterand in 2022 die bij het opstellen van de begroting 2022 nog niet voorzien waren laat 2022 een behoorlijke afwijking zien. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op de huisvestiging van vluchtelingen uit Oekraïne en de uitkering van de energietoeslag. Daarnaast is sprake van verschillende incidentele meevallers.

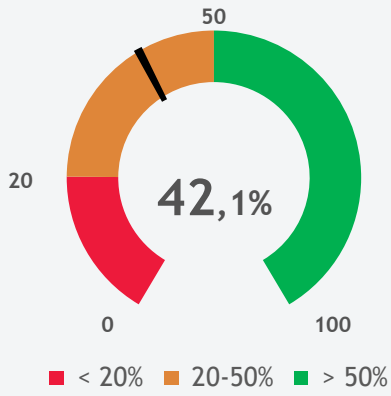
Desondanks was voor gemeente Twenterand in 2021 ook al sprake van een grotere afwijking van de begroting dan gebruikelijk.

3.2 Dashboard financiële positie

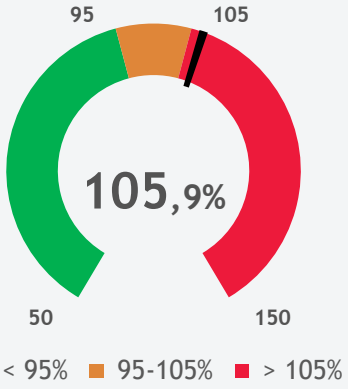
NETTO SCHULDQUOTE

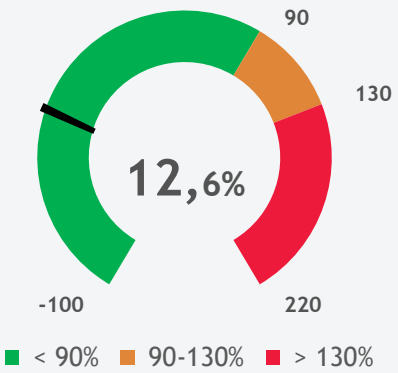
SOLVABILITEIT

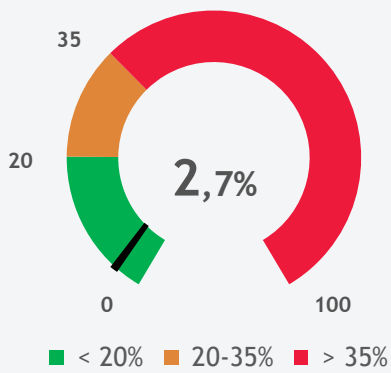
BELASTINGCAPACITEIT

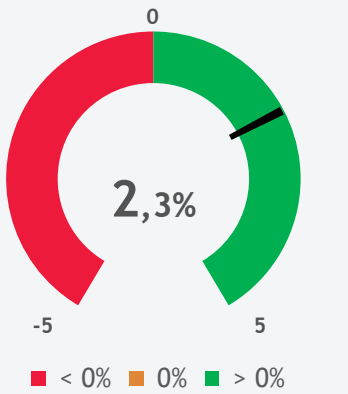
(GECORRIGEERDE) SCHULDQUOTE

GRONDEXPLOITATIE

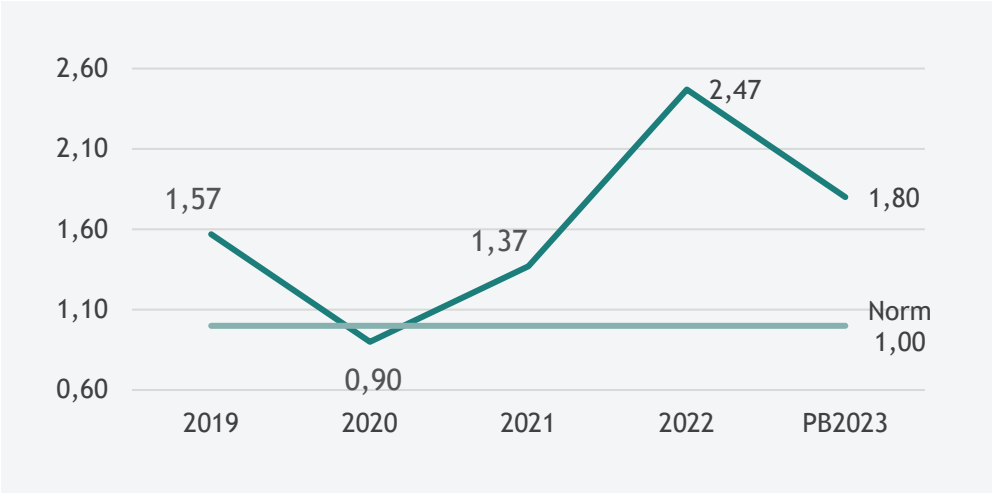

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

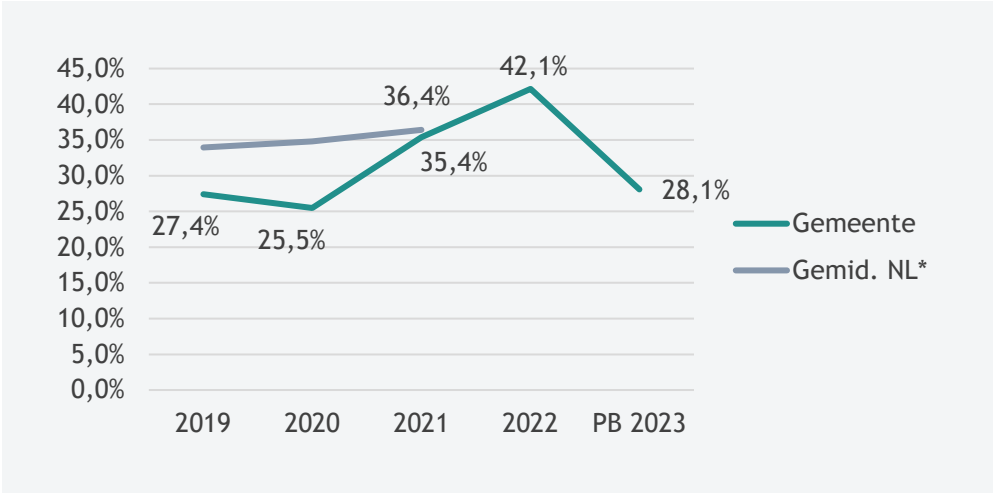

3.2 Dashboard financiële positie

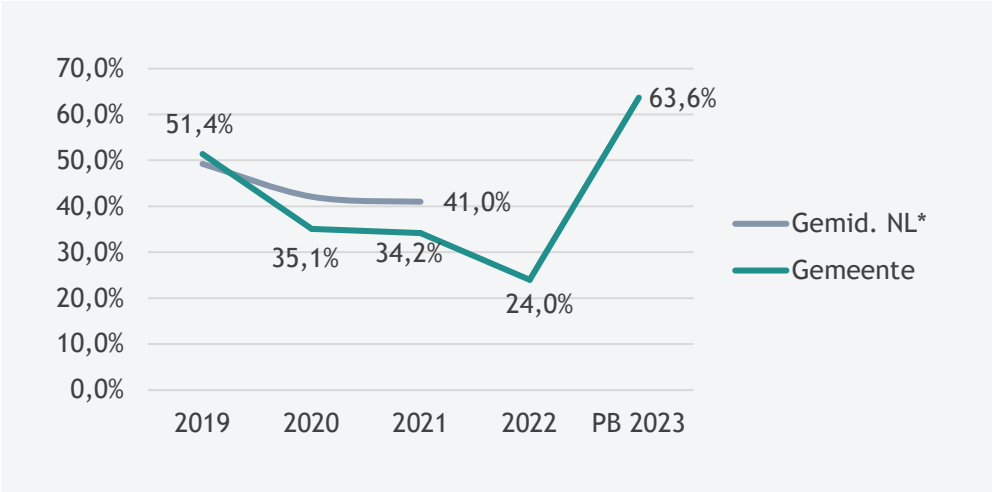
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

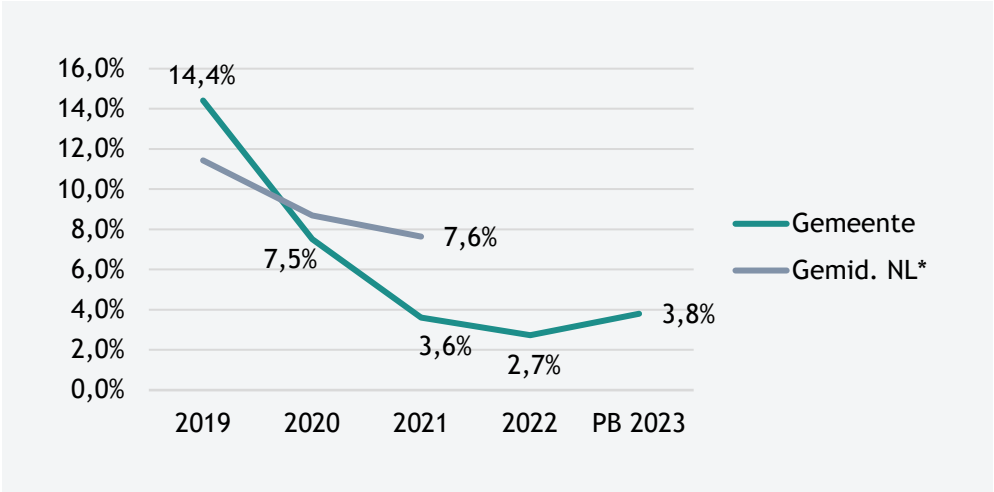
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

** De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2019 - 2021 voor gemeenten. Bron: BDO Benchmark rapport januari 2023*

3.3 Ons beeld van uw financiële positie

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden bezien

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van gemeente Twenterand. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Signaleringswaarden GTK 2020 als referentiewaarden

Signaleringswaarden volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020)

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2020 geldt. In het GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van gemeente Twenterand. Wij hebben deze signaleringswaarden als referentie gebruikt bij ons beeld van uw financiële positie.

Uw weerstands-capaciteit is € 16,1 miljoen

Weerstandsvermogen gemeente Twenterand

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 16,1 miljoen (2021: € 7,7 miljoen). In het weerstandsvermogen ultimo 2022 is een bedrag van € 9,1 miljoen (2021: € 2,9 miljoen) meegeteld van vrij aanwendbare bestemmingsreserves. In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. Gemeente Twenterand heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 6,5 miljoen (2021: € 5,7 miljoen). Het weerstandsvermogen van gemeente Twenterand is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.

Gemeente Twenterand kan aan haar langetermijn-verplichtingen voldoen

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2022 44,13% (2021: 35,4%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter gemeente Twenterand in staat is om aan haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt 23,98% (2021: 34,2%). De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020).

Financieel risico als gevolg van de grondexploitatie is laag

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van gemeente Twenterand bedraagt 2,72% (2021: 3,6%) en is daarmee gedaald ten opzichte van voorgaand jaar. Het risico is daarmee lager geworden, een ratio van 2,72% is relatief laag.

4. Belangrijkste bevindingen

4.1 Rapporteren over fraude en continuïteit in de controleverklaring
4.2 Sociaal domein
4.3 Ontwikkeling grondexploitaties
4.4 EU-aanbestedingsrechtmatigheid
4.5 BBV, WNT en SiSa
4.6 Overige bevindingen

4.1 Rapporteren over fraude en continuïteit in de controleverklaring

De paragrafen controleaanpak frauderisico's en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn opgenomen in de controleverklaring

Verplicht rapporteren over fraude en continuïteit in de controleverklaring

Vanaf boekjaar 2022 nemen accountants bij wettelijke controles de paragrafen controleaanpak frauderisico's en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie op in de controleverklaring. Deze aanpassingen zien op het verplicht rapporteren in de controleverklaring over onze controleaanpak frauderisico's en onze controleaanpak ten aanzien van het vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Deze verplichting geldt voor wettelijke controles (gemeenten, provincies en waterschappen). Met het verplicht rapporteren over deze onderwerpen wordt tegemoet gekomen aan een veel gehoorde wens van stakeholders om transparanter te zijn over welke werkzaamheden wij als uw accountant hebben uitgevoerd om frauderisico's en het vermogen om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de provinciale toezichthouder voort te zetten bij gecontroleerde decentrale overheden te mitigeren. Per onderwerp rapporteren wij over wat de meest belangrijke frauderisico's zijn, over de inschatting van het college om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen en hoe op beide thema's in de controle is ingespeeld. Uiteraard hebben de onderwerpen fraude en het vermogen om financiële risico's op te vangen altijd al de aandacht tijdens de accountantscontrole. Maar door deze zaken nu te beschrijven in de controleverklaring, wordt die aandacht ook expliciet gemaakt.

Fraude en non-compliance

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de concerncontroller, VIC-medewerkers, de coördinator jaarrekening en met het college. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd. Wij hebben wel een vermoeden van een niet-materiële fraude geïdentificeerd. Hierover hebben wij in paragraaf 2.4 gerapporteerd. Daarnaast hebben wij kennis genomen van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken.

Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2022 betroffen dat de volgende risico's:

- Management override/het doorbreken van de interne beheersing;
- Onjuiste waardering van de grondexploitaties;
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- ongeautoriseerde handelingen in het IT-systeem.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van frauderisico's en de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2022. Onze werkzaamheden hebben geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude. Hierover hebben wij in paragraaf 2.4 gerapporteerd en in paragraaf 1.2.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving van invloed kan zijn. Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

4.1 Rapporteren over fraude en continuïteit in de controleverklaring

Transparantie over fraude en continuïteit vraagt dialoog

Concept plan van aanpak fraude wordt nog verder uitgewerkt

Frauderisicobeheersing

De komende jaren zal vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Onze beroepsorganisatie, de NBA, heeft in 2022 een notitie uitgebracht '[Frauderisicobeheersing aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders]'. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de gemeenteraad, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude. Ook de accountant heeft hierin een belangrijke rol.

Dit proces vraagt ook iets van u. Bijvoorbeeld úw aandacht voor genoemde risico's en uw aandacht voor de door u gewenste mate van transparantie in de programmarekening en de programmaverantwoording over zowel fraude als het vermogen om financiële risico's op te vangen. Hiervoor heeft u ten tijde van de jaarrekeningcontrole een concept frauderisicoanalyse aangeleverd. Hierbij is ons aangegeven dat dit document de komende maanden verder worden besproken met proceseigenaren, managers en bestuurders. Daarna wordt de fraude-risicoanalyse verder uitgewerkt en aangepast.

Graag gaan wij met u in overleg over het vergroten van de actieve rol van de auditcommissie ten aanzien van frauderisicobeheersing. Bijvoorbeeld door jaarlijks één of meerdere onderkende frauderisico's (en indien van toepassing de interne beheersingsmaatregelen die zijn genomen om deze frauderisico's te mitigeren) nader te laten onderzoeken door de interne controleafdeling, een accountant of een gespecialiseerde (fraude)onderzoeker.

4.2 Sociaal domein

Lasten Sociaal domein 2022 bedragen circa € 34,4 miljoen

Programma 'Sociaal domein'

De lasten van gemeente Twenterand in het programma 'Sociaal domein' bedragen over 2022 circa € 34,4 miljoen (2021: € 33,2 miljoen). Onderdeel van dit programma betreffen de lasten WMO en Jeugd, op deze lasten gaan wij hieronder nader in. De lasten WMO en Jeugd zijn als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	2022	2021
Jeugdzorg ZIN	€ 12,1 miljoen	€ 14,4 miljoen
Wmo ZIN	€ 9,0 miljoen	€ 8,1 miljoen
PW ZIN	€ 1,0 miljoen	€ 1,7 miljoen
Totaal	€ 22,1 miljoen	€ 24,2 miljoen

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering

Wmo ZIN

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2022 circa € 6,9 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit gemeente Twenterand. Uw gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Gemeente Twenterand heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt gemeente Twenterand per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Resterende onzekerheid Wmo ZIN circa € 252.000

Tevens is van een aantal zorginstellingen geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2022 ontvangen controleverklaringen en de ontvangen bestuursverklaringen ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 252.000 (2021: € 152.000).

Jeugdzorg ZIN

Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt gemeente Twenterand bij de gecontracteerde jeugdzorginstellingen om een productieverantwoording. De productieomvang van Jeugd ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2022 circa € 11,2 miljoen.
Uit de ontvangen verantwoordingen van zorginstellingen blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2022 ontvangen controleverklaringen, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 487.000 (2021: € 314.000). De stijging van de onzekerheden wordt met name veroorzaakt doordat minder productieverantwoordingen zijn ontvangen van de zorginstellingen en hun accountant.

Resterende onzekerheid Jeugdzorg circa € 487.000

Participatiewet ZIN

Met betrekking tot de lasten inzake de Participatiewet is gebleken vanuit onze controle dat een deel van de kosten via het inkoopboek loopt en niet via Civision. De omvang van de uitkering Participatiewet bedraagt in 2022 circa € 1 miljoen.
Vanuit de uitkeringsadministratie van de gemeente Twenterand blijkt dat een aantal regels via het inkoopdagboek lopen. Deze lopen niet via het reguliere uitkeringsproces waardoor deze als onzekerheid is aangemerkt, in totaliteit op circa € 114.000.

Resterende onzekerheid Participatiewet circa € 114.000

Fout PGB mede gebaseerd op projectiebrieven

Geraamde fout in de persoonsgebonden budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Gemeente Twenterand verstrekt de beschikkingen PGB en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatie-levering. Uit de accountantscontrole 2022 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. Ten aanzien van de rechtmatigheidsfouten zijn de foutpercentages opgenomen in de gemeente specifieke projectiebrieven. Voor gemeente Twenterand zijn de percentages voor rechtmatigheidsfouten en voor getrouwheidsfouten voor zowel de Wmo als Jeugdzorg opgenomen in onderstaande tabel:

PGB PER CATEGORIE	FINANCIËLE RECHTMATIGHEIDSFOUT	FINANCIËLE GETROUWHEIDSFOUT
Jeugdzorg	1,87%	1,91%
Wmo	1,19%	1,22%

De financiële rechtmatigheidsfout en getrouwheidsfouten voor PGB voor gemeente Twenterand zijn onder de rapporteringstolerantie. Tevens is het verschil tussen de verantwoording in de jaarrekening en de verantwoording van de SVB gesaldeerd onder de rapporterings-toleranties van € 100.000. In het kader van de rechtmatigheid is derhalve geen sprake van een controleverschil ten aanzien van de PGB.

Onzekerheden PGB geraamd op € 112.000

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is sprake van een onzekerheid. De processen van PGB Jeugdzorg en PGB WMO lopen op een aantal onderdelen verschillend, waardoor voor Jeugdzorg en WMO niet dezelfde zekerheid wordt verkregen. Tevens verkrijgt gemeente Twenterand aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK. Op basis van het zekerheidspercentage dat gemeente Twenterand hierdoor verkrijgt, zijn de onzekerheden voor PGB geraamd op circa € 112.000, waarvan € 49.000 PGB WMO en € 63.000 Jeugd PGB. Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB geen impact hebben op het rechtmatigheidsoordeel over de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand.

Grip op lasten Wmo en Jeugdzorg

Twenterand is afhankelijk van derden voor grip op lasten Wmo en Jeugd

Wij concluderen dat gemeente Twenterand afhankelijk is van derden voor de grip op een groot deel van de lasten inzake Wmo en Jeugdzorg. Dit resulteert in een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering van de zorg die wij hebben meegewogen in onze oordeelsvorming. De geconstateerde onzekerheid voor 2022 is circa 1,5% (2021: 0,5%). De tolerantie voor onzekerheden bedraagt maximaal 3%. Zie hiervoor paragraaf 2.2.

Toelichting ontbreken verklaringen uitgaven WMO ZIN Jeugd ZIN

Bij WMO ZIN en Jeugd ZIN hebben wij op de voorgaande pagina aangegeven dat niet voor alle zorginstellingen een productie-verantwoording met controleverklaring van een accountant beschikbaar is. Dit heeft verschillende oorzaken die we ook terug zien bij andere gemeenten. Zo wordt bij kleine zorginstellingen in het kader van administratieve lastenverlichting een dergelijke verklaring niet gevraagd bij een productieomvang beneden € 125.000 op totaalniveau. Het kan ook zijn dat de zorginstelling haar administratie niet heeft laten controleren voordat de controle van gemeente Twenterand wordt uitgevoerd. Wij merken overigens op dat het aantal ontbrekende verklaringen of verklaringen met bevindingen voor 2022 is toegenomen ten opzichte van 2021.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

Redelijkheid belangrijkste schattingselementen vastgesteld

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- **Planning**: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering**: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woning-behoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in gemeente Twenterand?
- **Prijs**: inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2022 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening nodig is.

De ontwikkeling van de boekwaarden

Per ultimo 2022 is de boekwaarde van de grondexploitaties € 3,1 miljoen. Dit is een daling ten opzichte van 2021 van € 0,9 miljoen. De ontwikkeling van de boekwaarde van gronden in 2022 is als volgt weer te geven:

(* € 1.000)	BW 31-12-2021	Investeringen	Inkomsten	Resultaat-neming/verlies	BW 31-12-2022
Woningbouw	2.047	425	-/- 986	158	1.328
Bedrijventerreinen	1.976	1.308	-/- 1.704	-/- 230	1.810
Voorziening grondbedrijf	-				
Totaal in exploitatie genomen gronden	**4.023**	**1.733**	**-/- 2.690**	**72**	**3.106**

Op pagina 131 van de jaarrekening is een gedetailleerd verloop per grondexploitatie toegelicht.

Op de volgende pagina gaan wij in op de belangrijkste ontwikkelingen, tussentijdse winstneming en overige constateringen.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

Voldoende vraag, weinig aanbod

Ontwikkelingen grondexploitaties

Zoals in de paragraaf ‘Grondbeleid’ in het jaarverslag is toegelicht is sprake van meer dan voldoende vraag naar bouwgrond. Aan de vraagkant heeft gemeente Twenterand echter een uitdaging, mede door zienswijzen en beroepen op bestemmingsplannen. Ook de stijgende kosten voor het bouw- en woonrijp maken door gebrek aan grondstoffen brengt uitdagingen met zich mee.

Gemeente Twenterand is bezig om het aanbod van bouwgrond te vergroten. Eind 2022 is overeenstemming bereikt voor aankoop van een perceel grond ten behoeve van woningbouw in Vriezenveen. Regionaal wordt de bedrijventerreinvisie voor Twente geactualiseerd. Gemeente Twenterand heeft een claim neergelegd voor uitbreiding van Oosterweilanden.

Ook benoemt gemeente Twenterand in haar jaarverslag de milieuwetgeving met betrekking tot onder andere stikstof als bedreiging. Twenterand heeft te maken met een aantal grote Natura 2000-gebieden in de omgeving. Momenteel is nog geen sprake van concrete vertragingen van de grondexploitaties.

Gedwongen winkelnering Zuidmaten-Oost Roelofs

Specifieke aandacht voor kosteninschatting Zuidmaten-Oost Roelofs

De controles en inschattingen voor de kosten woonrijp maken voor Vroomshoop Oost behoeft aandacht vanwege gedwongen winkelnering die in het verleden met ondernemer Roelofs is overeengekomen. Roelofs heeft het recht om marktconform Zuidmaten-Oost bouwrijp te maken. Wij hebben nog geen plan van aanpak c.q. kosteninschatting ontvangen voor deze werkzaamheden terwijl deze oorspronkelijk volgens de planning in 2022 aan moeten vangen. Gemeente Twenterand geeft aan dat bij de afdeling ruimte capaciteitsproblemen zijn waardoor achterstanden bestaan bij de voorbereiding van werkzaamheden.

Wij zullen voor volgend jaar in onze controle de marktconformiteit van deze uitgaven (in schattingen en de kostenverantwoording) specifiek toetsen en daarover rapporteren.

Herziening afspraken Vroomshoop Oost

Vordering Vroomshoop Oost

Wij hebben begrepen dat gemeente Twenterand in overleg is met de VOF voor een nieuwe overeenkomst. In deze overeenkomst wordt de oude afspraak voor het winstrecht van gemeente Twenterand in de grondexploitatie herzien. Gemeente Twenterand krijgt een korting op de benodigde grond voor de verplaatsing van de Oranjeschool. Daarnaast zijn de sloopkosten en de kosten voor woon- en bouwrijp maken van dit perceel voor rekening van de VOF.

Provincie heeft het bestemmingsplan voor Garstelanden onverwacht gewijzigd vastgesteld

GREX Garstelanden

Begin 2023 heeft de provincie laten weten dat het bestemmingsplan van gemeente Twenterand gewijzigd wordt vastgesteld omdat in de tekening van deze locatie een omissie is ontstaan. Gemeente Twenterand is voornemens om een wijziging in het bestemmingsplan in gang te zetten zodra de nieuwe omgevingswet wordt ingevoerd (verwachting per 1 januari 2024). Daarnaast is door de gemeente reeds een extra uitbreiding aangevraagd voor Garstelanden in het Regionale programma bedrijfsterreinen. In de GREX is rekening gehouden met de volledige uitgifte van de grond in de GREX. Indien de wijziging niet tot stand komt zal het resultaat van de GREX significant afnemen, maar naar verwachting nog steeds positief zijn.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

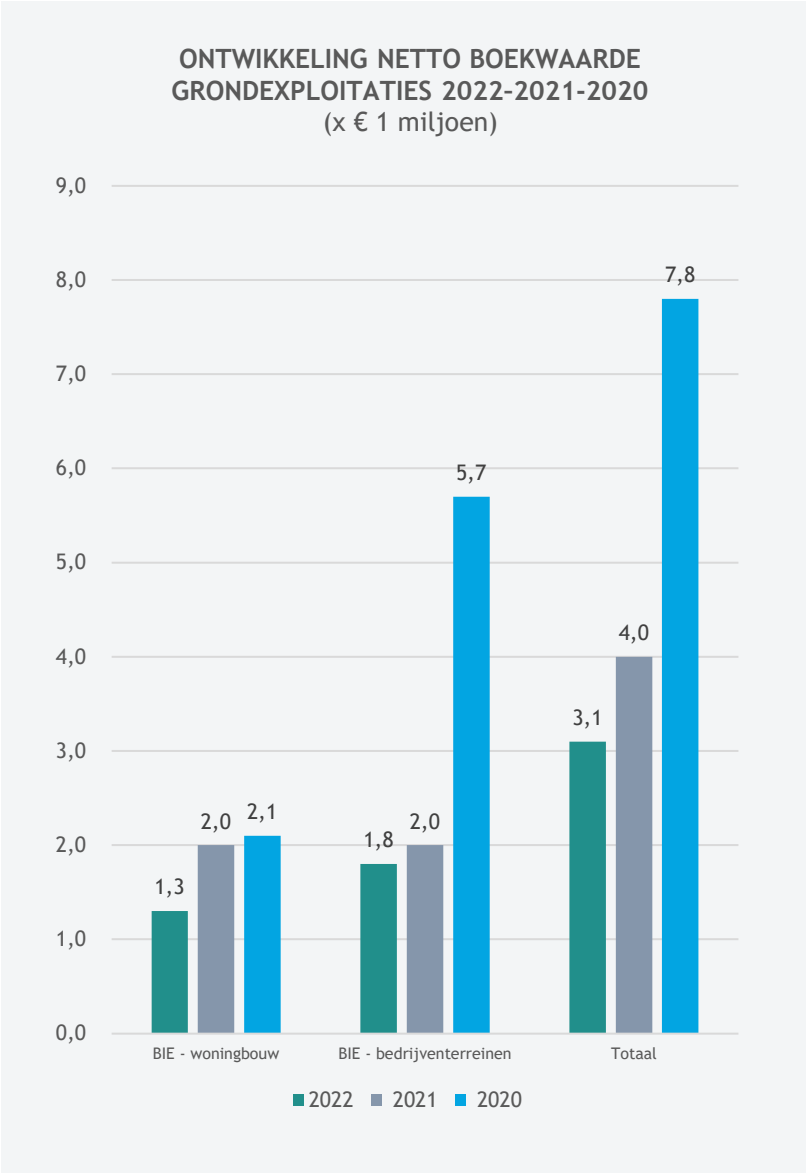
Totale winstneming in 2022 circa € 72.000

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Twenterand heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van circa € 72.000 op totaalniveau, verdeeld over diverse complexen. Een uitsplitsing op totaalniveau van de bouwgronden in exploitatie naar soort project is in het schema hiernaast weergegeven. Hierbij is zichtbaar dat de boekwaardes van de exploitaties verder gedaald zijn.

4.4 EU-aanbestedingsrechtmatigheid

Bevindingen ten aanzien van naleving van de EU-aanbestedingsregels leiden tot een verklaring met beperking

Niet alleen sprake van bevindingen vanuit voorgaande jaren, maar ook van nieuw afgenomen diensten in 2022 die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed

Contractuele verplichtingen 2023 welke in 2022 zijn aangegaan reeds als onrechtmatig aangemerkt

Inleiding

Voor de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spendanalyse (beoordeling achteraf van alle crediteuren op juiste naleving aanbestedingsregels). In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen en wij kunnen niet steunen op de interne beheersingsmaatregelen. Over 2022 is daarom door gemeente Twenterand een spendanalyse uitgevoerd (toets op naleving EU-aanbestedingsregels achteraf op basis van de crediteurenadministratie).

Bevindingen

In 2022 blijkt uit de spendanalyse een onrechtmatigheid van totaal € 853.000. Deze onrechtmatigheid is als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	BEDRAG (€)
Onrechtmatigheden vanuit 2021 die doorlopen in 2022	€ 533.000
Nieuwe onrechtmatigheden met ingang van 2022	€ 320.000
Totaal	**€ 853.000**

Zoals in de tabel is te lezen bestaan de onrechtmatigheden grotendeels uit leveranciers die in 2021 ook als onrechtmatig zijn aangemerkt. Diverse onrechtmatigheden uit 2021 zijn verholpen, in 2022 zijn wel weer nieuwe onrechtmatigheden ontstaan.

Aandachtspunten voor het proces

Wij hebben in paragraaf 2.4 diverse aandachtspunten opgenomen voor het proces rondom inkopen & aanbestedingen. Deze hebben wij hier niet opnieuw opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De commissie BBV doet de aanbeveling om meerjarige inkoopcontracten, die zouden moeten voldoen aan Europese aanbestedingsregels maar dat niet doen, in de toelichting op de jaarrekening op te nemen bij de ‘niet uit de balans blijkende verplichtingen’ voor het volledige bedrag waarover het contract is afgesloten. De omvang van de totale fout is de omvang van de besteding (last of investering) in het jaar waarin de onrechtmatigheid wordt geconstateerd verhoogd met de bestedingen van de jaren erna voor de periode van het afgesloten contract. Dit betreft nog een aanvullende onrechtmatigheid van € 40.000.

4.4 EU-aanbestedingsrechtmatigheid (vervolg)

Uitgaven verbouwing gemeentehuis nog onder EU-aanbestedingsgrens, aandacht nodig voor bewaken rechtmatigheid

Onzekerheid verbouwing gemeentehuis

Eind 2022 is gemeente Twenterand gestart met de verbouwing en verduurzaming van het gemeentehuis. De uitgaven in 2022 liggen nog onder de grens voor EU-aanbesteden, maar het gehele project ligt hier ruim boven. Wij hebben vanuit de spendanalyse 2022 geconstateerd dat er voor drie percelen een inkoopstartdocument beschikbaar is voor dit project. Een inkoopstartdocument voor het geheel aan werkzaamheden aan het gemeentehuis waarin afwegingen inzake clustering/splitsing in percelen is vastgelegd ontbreekt. Wij zien op basis van de aanwezige inkoopstartformulieren en andere informatie over de werkzaamheden diverse aandachtspunten voor een rechtmatige verdeling in percelen van dit project.

Wij hebben vanwege het ontbreken van de juiste inkoopstartdocumentatie, de bijbehorende inkopen voor dit project die verantwoord zijn in 2022, als onzeker aangemerkt. Voor 2023 hebben wij gemeente Twenterand gevraagd om rechtmatigheid van dit project nader te onderbouwen. Wij zullen gezien de omvang van dit project al bij onze interimcontrole 2023 nagaan of dit project juist is aanbesteed.

Conclusie

Gezien het totaalbedrag aan onrechtmatigheden als gevolg van het niet naleven van de EU-aanbestedingsregels en ongesaldeerde getrouwheidsfouten die ook als onrechtmatig gelden, geven wij een controleverklaring met beperking af.

4.5 BBV, WNT en SiSa

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Twenterand de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd, op enkele toelichtingen rondom de lokale heffingen na. Dit betreffen de toelichtingen hoe de lokale heffingen zijn berekend aangevuld met een inhoudelijke toelichting over de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen en de toelichting over het inzicht in de ontwikkeling over meerdere jaren van de baten van de verschillende lokale heffingen. Wij hebben met u afgesproken dat u deze toelichtingen in de jaarrekening 2023 zult gaan opnemen.

Wet open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet open overheid (Woo) is voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De openbaarheidsparagraaf Woo moet in de begroting en jaarstukken worden opgenomen via een afzonderlijke paragraaf, zoals de in artikelen 9 en 26 van het BBV genoemde paragrafen. Deze verplichting geldt reeds voor de jaarstukken 2022. Wij hebben vastgesteld dat gemeente Twenterand deze paragraaf opgenomen heeft in de jaarstukken 2022.

Voorziening voor spaarverlof en bovenwettelijk verlof opgenomen ad € 902.000

Voorziening voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen

In januari 2023 heeft de commissie BBV een uiting gedaan rondom het vraagstuk ‘vormen voorziening voor verlofsparen’. Voor het wettelijke verlof saldo per 31 december wordt geen voorziening getroffen. Doordat dit verlof binnen twee jaar moet worden opgenomen zal dit saldo niet bovenmatig zijn en geen spaarsaldo betreffen. Hier is sprake van een verplichting van jaarlijks gelijke omvang. Voor het spaarverlof zoals dit vanaf 2022 van toepassing is moet voor de verplichting die hieruit voortvloeit een voorziening worden opgenomen omdat hier sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd, naar verwachting, niet van gelijke omvang zal zijn wat betreft toevoegingen en opnamen van spaarverlof. In de opbouwjaren zal naar verwachting vooral sprake zijn van toevoegingen en groei van de omvang van het spaarsaldo. Voor het bovenwettelijke verlof waarvan aangetoond kan worden dat dit een gelijke omvang kent en voor zover dat niet het karakter heeft van overmatige verlofsaldi of spaarsaldi mag geen voorziening worden opgenomen. Voor het bovenwettelijke verlof dat géén gelijke omvang kent en/of bestaat uit overmatige verlofsaldi of spaarsaldi moet een voorziening worden opgenomen. Bij de analyse van de bovenwettelijke verlof-verplichting en de beoordeling of sprake is van wel of geen gelijke omvang van deze verplichting is het belangrijk het risico van het omzetten naar spaarverlof te betrekken, evenals of sprake is van een beleid rondom het opnemen of laten uitbetalen van het bovenwettelijke verlof. In de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand is een voorziening ad € 902.000 opgenomen voor het spaarverlof en bovenwettelijke verlof. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot deze verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hierbij geen tekortkomingen geconstateerd.

WNT-verantwoording voldoet aan de vereisten

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.
Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2022 niet meer bedragen dan € 216.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.
Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 van gemeente Twenterand niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Nadere toelichting inzake de WNT-verantwoording van de voormalig gemeentesecretaris

Wij hebben als onderdeel van onze controleopdracht 2021 aanzienlijke inspanning geleverd om de WNT-verantwoording 2022 van de voormalig gemeentesecretaris te controleren. Op basis van het controleprotocol voor de WNT hebben wij een verhoogd risico geïdentificeerd ten aanzien van deze WNT-verantwoording. Mede als gevolg van deze verhoogde risico-inschatting hebben wij destijds aanvullende werkzaamheden verricht.

4.5 BBV, WNT en SiSa

Geen bevindingen SiSa-bijlage

M&O-beleid in het kader van Tozo

M&O-beleid in het kader van de Wet Inburgering 2021

Exponentiële toename aantal SiSa-regelingen

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2022. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

Binnen gemeente Twenterand zijn in algemene zin procedures aanwezig om misbruik en oneigenlijk gebruik te detecteren. Voor de Tozo is gemeente Twenterand afhankelijk van het ROZ Hengelo. Het ROZ Hengelo beschikt over een beleidsnota voor misbruik en oneigenlijk gebruik met daarbij een uitgewerkte risicoanalyse. Beide documenten zijn door de accountant van gemeente Hengelo (en het ROZ Hengelo) intern besproken en akkoord bevonden door de sectormanager sociaal domein. In de beleidsnota staan de werkzaamheden rondom M&O weergeven, zoals het opvolgen van IB-signalen. De accountant van gemeente Hengelo heeft vastgesteld dat de procedures in opzet adequaat zijn. Het bestaan is gericht vastgesteld door het vaststellen in hoeverre het beleid ook daadwerkelijk aanwezig is en stukken beschikbaar zijn. In overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft gemeente Hengelo de uitvoering van de controlewerkzaamheden (en eventuele vervolgacties zoals het opleggen van mogelijke terugvorderingen) verschoven naar 2022.

Gedurende 2022 heeft de accountant van gemeente Hengelo de werking van het M&O beleid getoetst. Hiertoe heeft PWC in totaal 55 deelwaarnemingen verricht op de opvolging (verspreid over verschillende gemeenten waarvoor het ROZ Hengelo de regeling uitvoert). Hierbij zijn geen bevindingen geconstateerd. Eventuele financiële effecten zijn ook in de SiSa-verantwoording 2022 verwerkt. In 2022 zijn nog niet alle IB-signalen opgevolgd. Gemeente Hengelo zal de opvolging van de laatste IB-signalen in 2023 uitvoeren, naar verwachting is de omvang van de daarmee samenhangende baten niet materieel.

Daarnaast wordt in bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2022 ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2022. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2022 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren. Een geformaliseerd M&O-beleid is aanwezig conform de rechtmatigheidsvoorschriften van VNG, Divosa en het ministerie van SZW. De opvolging van de IB-signalen vinden conform het vastgestelde beleid plaats. Wij concluderen dat het M&O-beleid met betrekking tot de Wet Inburgering in 2022 adequaat en toereikend is.

Wij zien een landelijke trend dat ministeries steeds vaker een specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen, ook voor gemeente Twenterand, zijn daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen uw gemeente, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren.

Subsidies - Zorgsaam

Gemeente Twenterand is voor een aantal instellingen subsidieverstrekker. Het bedrag dat hier in 2022 mee gemoeid is bedraagt circa € 1,25 miljoen (2021: € 1,15 miljoen). Vanuit wet- en regelgeving heeft gemeente Twenterand de plicht tot het beoordelen van de rechtmatigheid van die verstrekte subsidies. Ten behoeve van de verantwoording vanuit de subsidieontvangers is door gemeente Twenterand een subsidieverordening uitgewerkt en vastgesteld voor de subsidieontvangers. Daarin is opgenomen op welke wijze uw gemeente de verantwoording controleert. In de subsidieverordening is ook rekening gehouden met de mogelijkheid voor het college om, naar bevind van zaken, aanvullende werkzaamheden uit te voeren en vragen te stellen aan instellingen waarvoor zij dat noodzakelijk acht (artikel 14.5).

Vorig jaar en tijdens onze interim-controle hebben wij gerapporteerd dat toetsing van de verantwoording ter vaststelling van de definitieve subsidiebeschikking niet altijd op gestructureerde wijze plaatsvindt en dat onderbouwende documentatie hiervan voor verbetering vatbaar is. Naar aanleiding daarvan is bij de jaarrekeningcontrole verhoogde aandacht aan de door uw gemeente verstrekte subsidies besteed. Daarvoor is de gemeente Twenterand gevraagd om extra aandacht te besteden aan de verantwoording van de verstrekte subsidies in de volle breedte. Daarnaast is aanvullende aandacht gevraagd voor uw vijf grootste subsidieontvangers. Wij zien dat gemeente Twenterand haar proces hierop de afgelopen periode heeft aangescherpt en extra controles uitvoert.

Wij hebben u in onze managementletter ook aangegeven dat gemeente Twenterand vanuit de subsidieverordening de mogelijkheid heeft tot aanvullende toetsingsmogelijkheden, waarbij wij ook de aanbeveling hebben gedaan daar gebruik van te maken voor uw vijf grootste subsidieontvangers. Door het stellen van extra vragen en het opvragen van aanvullende documentatie kunt u als gemeente (beter) vaststellen dat de subsidiegelden goed zijn besteed en/of verantwoord en dit vereenvoudigt de accountantscontrole.

Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij geconstateerd dat gemeente Twenterand deze aanbeveling heeft opgevolgd en voor de grootste subsidieontvangers deze aanvullende toetsing heeft uitgevoerd. De controle op de verantwoording 2021 en de beoordeling van de aanvraag voor de subsidie 2022 hebben wij reeds in onze controle 2022 betrokken. Voor de jaarrekeningcontrole 2022 hebben wij in voldoende mate vastgesteld dat gemeente Twenterand opvolging heeft gegeven aan onze aandachtspunten voor het proces. Voor de afwikkeling van de definitieve subsidievaststelling voor 2021 hebben wij geconstateerd dat aan de minimumvereisten vanuit de subsidieverordening is voldaan.

Bij het beoordelingsproces van de gemeente hebben wij vastgesteld dat gemeente Twenterand moeite heeft aanvullende informatie te ontvangen van stichting ZorgSaam. Deze informatie ziet toe op doorbelastingen aan andere organisaties, waaronder ook aan een organisatie waar zij mee gelieerd is, stichting ZorgSaam Projecten. De gemeente heeft al meer dan een jaar geleden de eerste vragen gesteld aan deze stichting. Informatie over de doorbelastingen is begin juni 2023 ontvangen en moet nog nader worden bestudeerd, de beoordeling van de ontvangen informatie van stichting ZorgSaam voor de verantwoording van 2022 is nog niet afgerond. Conform het normenkader voor onze controle zullen wij in de jaarrekening 2023, als onderdeel van de jaarrekeningcontrole, de afwikkeling van de definitieve subsidievaststelling betrekken in onze werkzaamheden.

4.6 Overige bevindingen

Overschot voorziening riolering

Voorziening riolering

In 2022 heeft gemeente Twenterand een overschot van circa € 512.000 op de voorzienig riolering. Van dit bedrag is circa € 200.000 vrijgevallen ten laste van de algemene middelen. Naar aanleiding van onze controle is de voorziening herzien omdat nog onvoldoende rekening was gehouden met gestegen kosten. Daarnaast was niet voor alle onderdelen van het rioleringsplan een goede inschatting gemaakt van de actuele stand van zaken en nog te verrichten werkzaamheden.

Naast de voorziening was bij aanvang van onze controlewerkzaamheden in de concept jaarrekening ook een bestemmingsreserve voor riool opgenomen van circa € 300.000. Het is echter niet toegestaan voor een bepaalde post zowel een bestemmingsreserve als een voorziening te vormen. Wij hebben daarom voor de dotatie aan de bestemmingsreserve een presentatiecorrectie opgenomen. Deze presentatiecorrectie is door gemeente Twenterand verwerkt in een nieuwe versie van de jaarrekening.

Het nieuwe rioleringsplan is onderhanden. In paragraaf 2.4 hebben wij uitgebreid gerapporteerd over de aandachtspunten ten aanzien van deze herziening en de daaruit volgende voorziening riolering in de jaarrekening 2023.

Compensatieregeling woonplaatsgebeginsel toegekend. Bedrag van €1,8 miljoen verantwoord in 2023.

Compensatieregeling woonplaatsbeginsel

Gemeente Twenterand heeft met succes een aanvraag ingediend bij het ministerie inzake de compensatieregeling woonplaatsbeginsel. Uit correspondentie met het ministerie van VWS is gebleken dat de aanvraag is toegekend aan gemeente Twenterand, waarbij de omvang van de toekenning nog niet 100% zeker is. De totale claim van gemeente Twenterand bedraagt € 2,2 miljoen, het beschikbare budget voor deze compensatieregeling is niet voldoende voor de claims van alle gemeenten. De hoogte van de toekenning is in de meicirculaire 2023 definitief vastgesteld en bedraagt € 1,8 miljoen. In eerste instantie had gemeente Twenterand hiervoor voorzichtigheidshalve een bedrag van € 1 miljoen verantwoord. Omdat deze bijdrage niet in de decembercirculaire, maar in de meicirculaire 2023 is toegekend is deze compensatie volledig toegerekend aan 2023. In de concept jaarrekening was hiervoor een vordering van € 1,- miljoen in 2022 verantwoord. Deze is gecorrigeerd.

Larcom & Ontplooj

Als gevolg van de opheffing van Soweco maakt gemeente Twenterand gebruik van dienstverlening van Larcom & Ontplooj. Het is de verantwoordelijkheid van gemeente Twenterand om na te gaan of de uitgaven van deze twee organisaties rechtmatig plaats vinden. Wij hebben tijdens onze interim-controle geconstateerd dat de informatie van stichting Ontplooj onvoldoende zichtbaar getoetst werd door medewerkers van gemeente Twenterand. Naar aanleiding van deze constatering hebben wij ter voorbereiding op onze eindejaarscontrole aanvullende controles opgevraagd bij gemeente Twenterand, zelf aanvullende controles uitgevoerd en verbeteringen in het primaire proces geadviseerd.

Bij de eindejaarscontrole bleek dat voor stichting Ontplooj aanvullende werkzaamheden zijn verricht door de VIC van gemeente Twenterand, maar dat deze (nog) niet voor Larcom hadden plaats gevonden, ondanks dat deze hetzelfde type werkzaamheden voor gemeente Twenterand verrichten. Op ons verzoek hebben deze alsnog plaats gevonden.

Wij hebben naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden voor de jaarafsluiting 2022 geen bevindingen. Wij vragen wel aandacht voor tijdig en adequaat uitvoeren van interne controles bij organisaties waar gemeente Twenterand van afhankelijk is voor de uitvoering van haar taken.

4.6 Overige bevindingen

Vanuit de controle van de investeringen in wegen volgt een onzekerheid voor de controle

Investering wegen

Bij de controle van de investeringen van de materiële vaste activa zien wij in totaal een investering ad € 440.000 inzake onderhoud aan wegen, wat tevens wordt verantwoord als besteding van een investeringskrediet. De notitie materiële vaste activa 2019 van de Commissie BBV geeft aan dat onderhoud aan wegen mag worden geactiveerd indien sprake is van een significante kwaliteitsverbetering of een levensduur-verlenging. Wij hebben van uw medewerker civiele techniek begrepen dat hiervan sprake is. Doordat in de programmabegroting 2022 enkel een ‘algemene’ regel is opgenomen als investeringskrediet en tevens geen beheerplannen beschikbaar zijn, is het voor ons niet mogelijk om achteraf te toetsen of sprake is van een investering of onderhoud. Wij hebben het geïnvesteerde bedrag inzake het onderhoud aan wegen dan ook aangemerkt als onzeker voor onze controle.

Wij raden aan om voor het onderhoud aan wegen een beheerplan op te stellen, zoals dit ook wordt geadviseerd in de notitie materiële vaste activa 2019 van de Commissie BBV. Het opstellen van een beheerplan draagt bij aan de onderbouwing van het onderscheid tussen onderhoud en verbetering. Tevens wordt hiermee het algemene (jaarlijkse) krediet onderbouwd, waardoor dit voor ons beter toetsbaar is. Met de huidige brede omschrijving is het lastig na te gaan of investeringskredieten en/of investeringskredieten rechtmatig zijn aangewend.

Bijlagen

A Onze controle

B Bevindingen SiSa-bijlagen

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Opdracht

Materialiteit

Onafhankelijkheid

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van gemeente Twenterand, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdracht-bevestiging. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het bestuursverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De Raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.082.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van gemeente Twenterand zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Controleaanpak

Controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van gemeente Twenterand. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- Management override/het doorbreken van de interne beheersing;
- Onjuiste waardering van de grondexploitaties;
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- Ongeautoriseerde handelingen in het IT-systeem.

Strekking van de controleverklaring

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2022 van gemeente Twenterand aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende controleverklaring met betrekking tot getrouwheid en een controleverklaring met beperking met betrekking tot rechtmatigheid, gedateerd op 1 december 2023, afgegeven bij deze jaarrekening. Wij hebben ook een toelichtende paragraaf ter benadrukking opgenomen. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2022 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van gemeente Twenterand zijn gebaseerd op de veronderstelling dat gemeente Twenterand als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar. In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over onze controleaanpak ten aanzien van het vermogen van gemeente Twenterand om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De jaarstukken 2022 van gemeente Twenterand bestaan uit:
- het jaarverslag 2022 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- de jaarrekening 2022 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel 'programmaverantwoording' van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De grondslagen van de jaarrekening 2022 zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2022. In 2022 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2022. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

B. Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Twenterand heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:
Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (jaarrekening)	BEPERKING

Wij hebben in onze controleverklaring een paragraaf: ”Benadrukking van een onzekerheid vanwege een lopend onderzoek omtrent een vermoeden van fraude“ opgenomen. Daarin is toegelicht dat wij de aandacht vestigen op een lopend forensisch onderzoek naar een geconstateerd vermoeden van fraude waarvan melding is gemaakt door gemeente Twenterand in het bestuursverslag op pagina 94 en 95 en in de toelichting van de jaarrekening op pagina 134.

n deze paragraaf verwijzen wij ook naar de toelichting die door gemeente Twenterand is opgenomen op pagina 162 bij de SiSa-bijlage in de jaarrekening.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)	N/A		
JenV A13	Regeling specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen	N/A		
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N/A		
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	N/A		
BZK C32	Specifieke uitkering ventilatie in scholen	N/A		
BZK C55	Aanpak energiearmoede	N/A		
BZK C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	N/A		
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	N/A		
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	N/A		
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	N/A		
OCW D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N/A		

Vervolg tabel.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	N/A		
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	N/A		
IenW E49B	Bodemsanering Asbest Overijssel (SiSa tussen medeoverheden)	N/A		
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N/A		
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	N/A		
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	N/A		
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022	N/A		
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo) _gemeentedeel 2022	N/A		
SZW G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2022	N/A		
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	N/A		
SZW G13	Regeling Specifieke uitkering onderwijsroute	N/A		
VWS H4	Regeling Specifieke uitkering Sport	N/A		
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N/A		
VWS H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	N/A		

Tozo

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	N/A		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	N/A		

bdo.nl